

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního
hospodářství

Národní hospodářství

**Ekonomický růst,
ekonomické cykly**

Netržní činnosti státu

- legislativní
- alokační
  - jedná se o snahu státu **efektivně alokovat** finanční prostředky
- redistribuční
  - dosáhnout větší **spravedlivosti** v rozdělování
  - redistribuce se zajišťuje zejména:
    - nepřímo prostřednictvím progresivních daní
    - vyšším zdaněním některého zboží
    - přímo prostřednictvím adresných peněžních transferů
- regulační
- stabilizační
  - jsou důsledkem makroekonomických příčin selhání trhu

Vláda prý stanovila, jak to bude s důchody v roce 2030.
Tak v takovém horizontu bych snad věřil víc i předpovědi počasí.

Selhání hospodářské politiky

- Vládní selhání jsou označením stavu, kdy vládní rozhodnutí způsobují poruchy v přirozeném vývoji tržního mechanismu.
- Základní oblasti vládních selhání:
  - zájmy a schopnosti politiků a byrokracie
  - časová zpoždění v hospodářské politice
    - informační zpoždění
    - politická zpoždění
    - reakční doba
  - souvislosti hospodářského a politického cyklu
  - vztah politiků k ekonomické teorii
  - nevyužití politického kapitálu

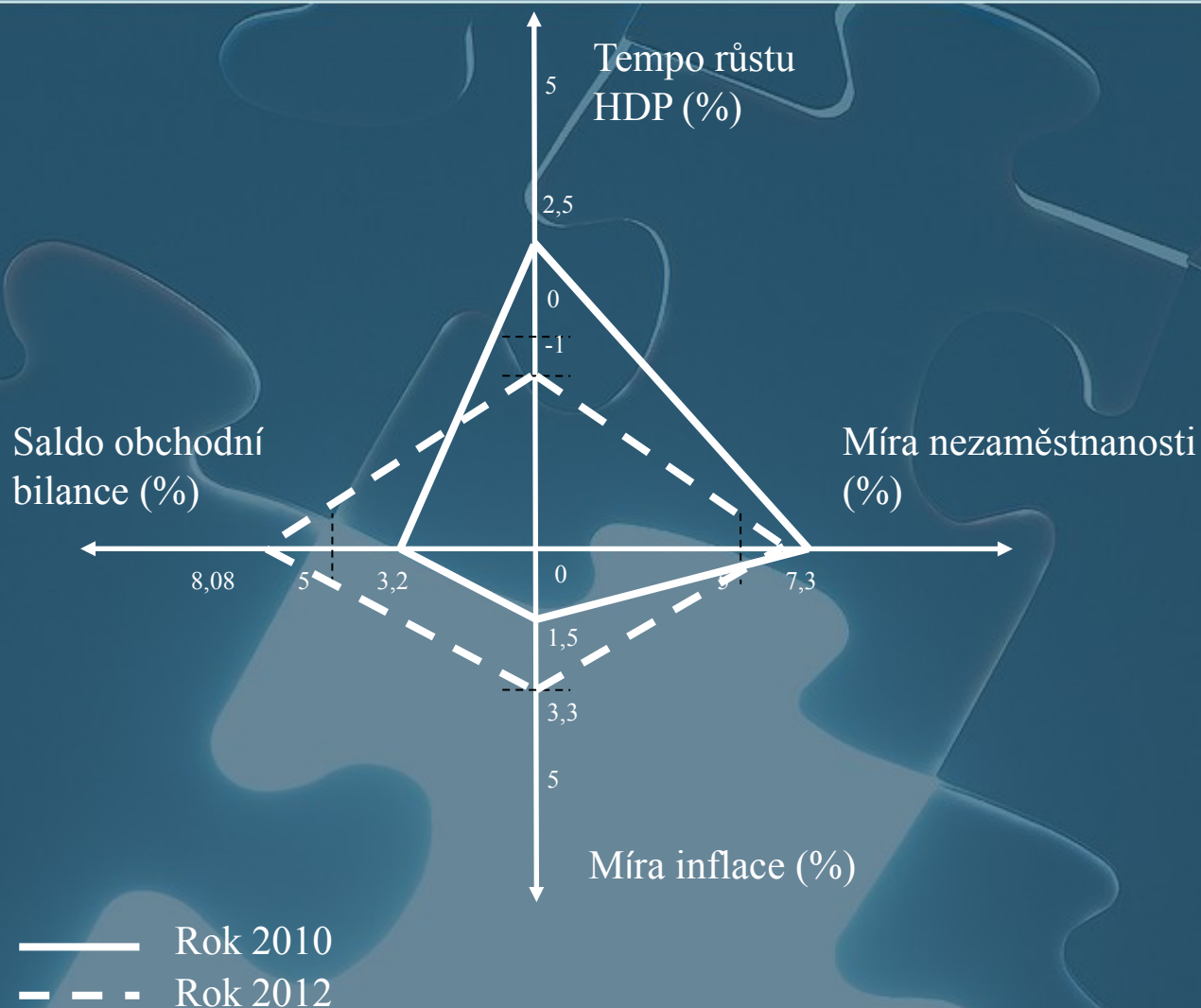

Cíle hospodářské politiky

- základní cíl = maximalizace společenského blahobytu
- základní společenské cíle
- tradiční cíle hospodářské politiky:
  - vyvážený a stabilní ekonomický růst
  - nízká míra nezaměstnanosti
  - nízká a stabilní inflace
  - vnější rovnováha
- Magický čtyřúhelník

Magický čtyřúhelník

S Ruskem máme čím dál zápornější obchodní bilanci.
V poslední době nám vážně hlavně vývoz demokracie.

Zdroj: https://img3.kurzy.cz/kreslene-vtipy/export_demokracie_big.jpg

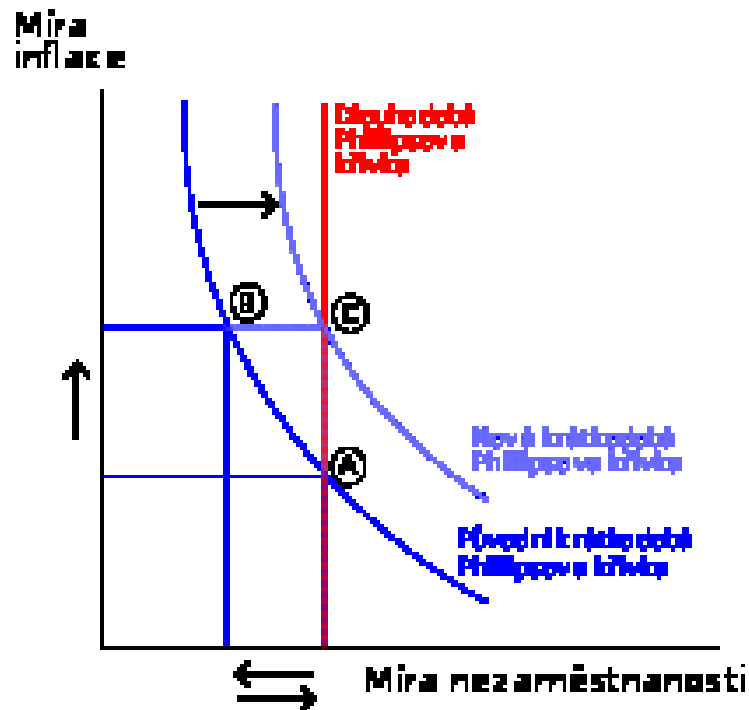

Phillipsova křivka

- substituční vztah mezi nezaměstnaností a inflací
- inverzní vztah mezi vývojem nezaměstnanosti a vývojem mezd (pouze, je-li setrvačná inflace stabilní)

Phillipsova křivka

Ekonomický růst

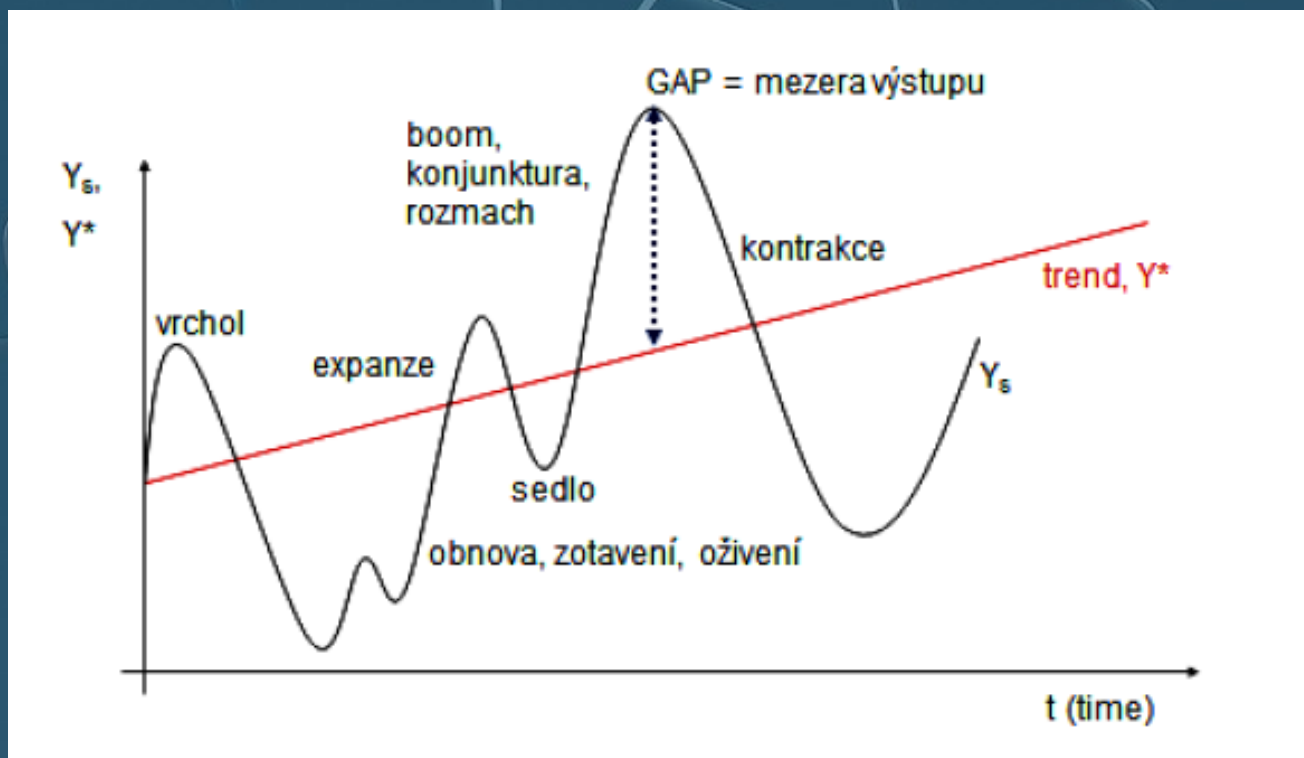
- zvýšení reálného potenciálního produktu v čase
- Hlavní zdroje ekonomického růstu:
  - růst výrobních faktorů (zejména práce a kapitál),
  - růst celkové produktivity výrobních faktorů, kterou zapříčiňují faktory jako vzdělání, inovace, technologie, úspory z rozsahu, vědecký pokrok apod.

Hospodářský cyklus

- pravidelné kolísání vzestupu a poklesu ekonomiky
- Teoretické přístupy:
  - Monetaristická teorie cyklu
    - Příčina: oscilace tempa růstu peněžní zásoby (úrokové sazby)
  - Reálná teorie cyklu
    - Příčina: investiční či inovační vlny

Hospodářský cyklus

Výkyvy ekonomiky z hlediska charakteru cyklu

- Strukturální výkyvy (pouze některá odvětví)
  - změna preferencí spotřebitelů
  - změna vzácnosti ekonomických zdrojů
  - nové technologické poznatky
- Cyklické výkyvy (hospodářské cykly)
  - celkový pokles ekonomiky (produkce a zaměstnanosti)

Výkyvy ekonomiky z hlediska času

- Kitchinovy cykly
  - Až 40 měsíců – sezónní události (např. vliv počasí v zemědělství)
  - důvod: zásoby
- Juglarovy cykly
  - 8 – 10 let
  - důvod: investice do fixního kapitálu a jejich amortizace
- Kondratěvovy cykly
  - cca 50 let
  - důvod: změny výrobních technologií, politické události, klimatické změny, investice do infrastruktury

První vlna – souvisí s průmyslovou revolucí, zejména s vynálezem parního stroje.

Druhá vlna – souvisí s rozvojem železnic, lodní dopravy a těžkého průmyslu.

Třetí vlna – je spojena s vědecko-technickou revolucí.

Čtvrtá vlna – souvisí s rozvojem elektronického průmyslu.

Pátá vlna – současná, značí ji informační revoluce, mikrotechnologie.

Ale jaképak padělání pánové, vždyť já se jen snažil
pumpováním peněz rozhybat tuzemskou ekonomiku..

Zdroj: https://img1.kurzy.cz/kreslene-vtipy/rozhybani_ekonomiky_big.png

Příčiny výkyvu ekonomiky

- vnější
  - nárůst cen základních vstupů na světových trzích
  - nedostatečné informace
  - politicko-společenské příčiny
  - neadekvátně prováděná hospodářská politika vlády
  - nerovnoměrné tempo růstu obyvatelstva
  - přírodní katastrofy
  - psychologické příčiny aj.
- vnitřní
  - úspory mzdových nákladů podniků (zaostávání poptávky za nabídkou)
  - nestabilita investičních výdajů (výkyvy v agregátní poptávce)

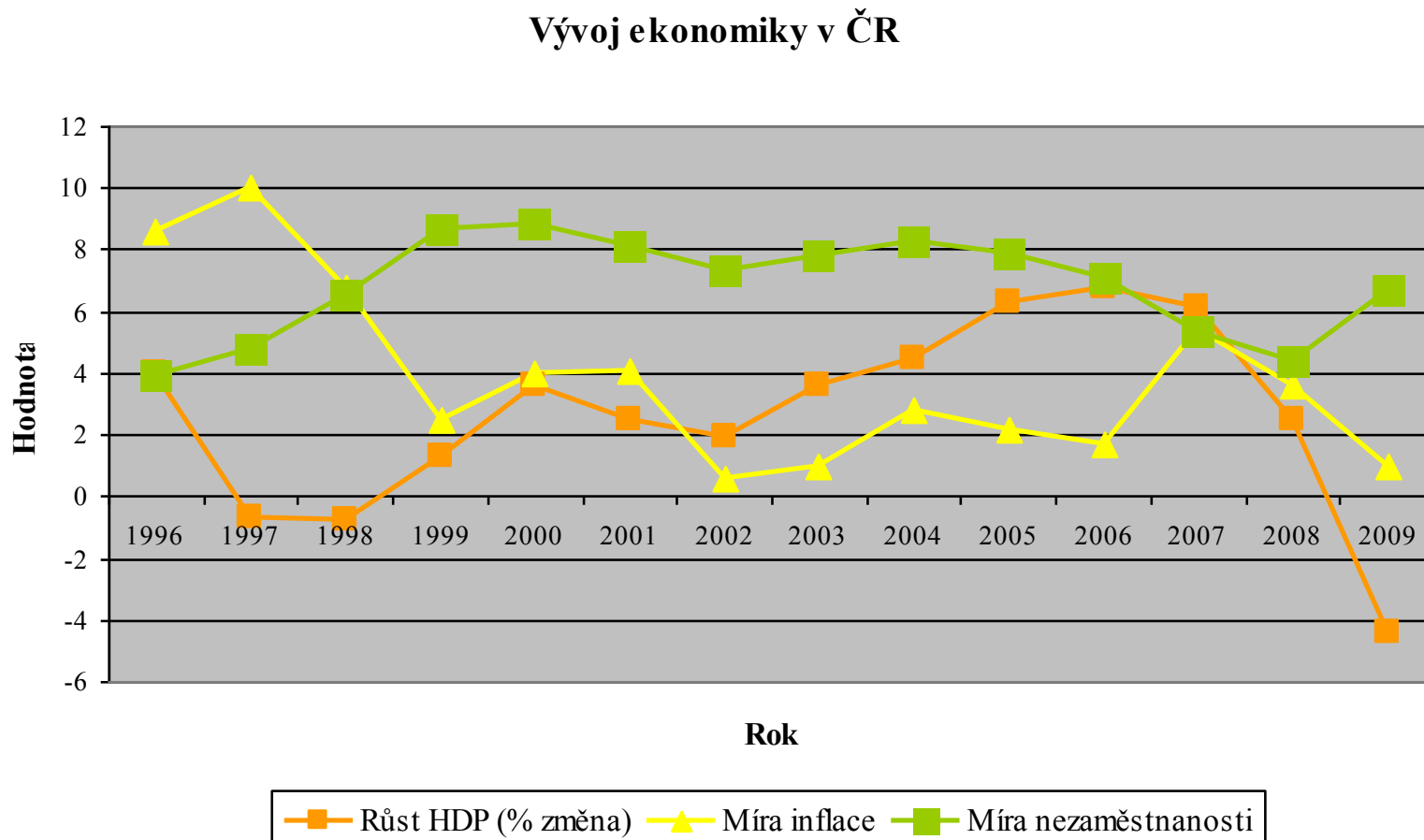

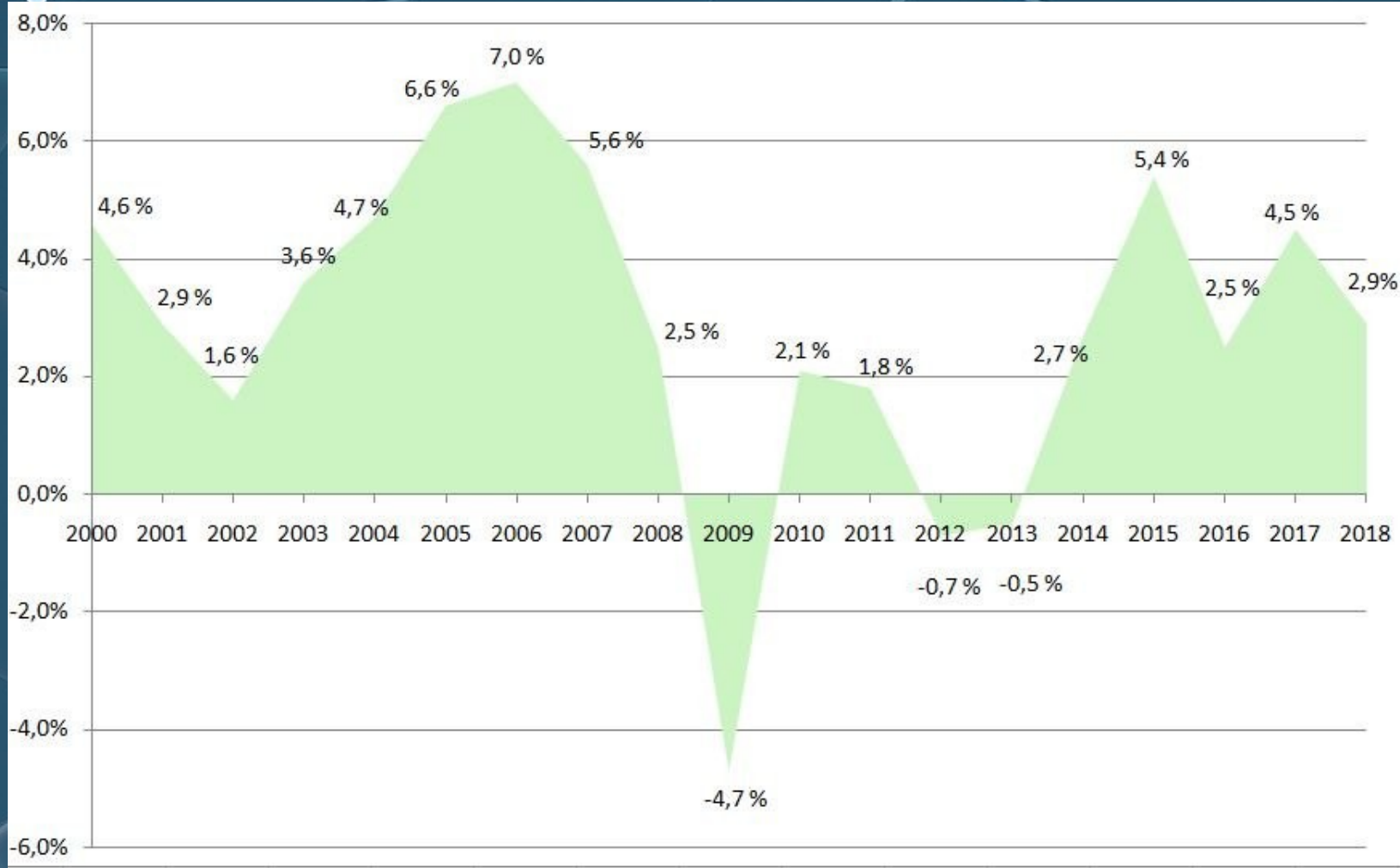
Konjunkturní indikátory

- předstihové indikátory
  - počty přijatých zakázek
  - počty vydaných stavebních povolení
- současné indikátory
  - reálný HDP
  - míra nezaměstnanosti
  - ceny výrobců
- zpožděné indikátory
  - mzdy
  - spotřebitelské ceny

Vývoj ekonomiky v ČR

Vývoj ekonomiky v ČR

Zdroj: https://img3.kurzy.cz/kreslene-vtipy/jeste_vetsi_optimista_big.png

Podstaty krize

Podstata krize je většinou stále stejná:

- nadměrné žití na dluh

- nadspotřeba

- nadvýroba

- přehřívání

- bubliny na trzích aktiv

Velká (světová) hospodářská krize 1

- příčina: propad akcií na americké burze
- USA po 1. sv. válce:
  - přehnaný optimismus – vzor správně fungující ekonomiky
  - odstranění zlatého standardu
  - moderní – investice na burze (se ziskem) → nadhodnocení firem a růstu jejich akcií nad reálnou hodnotu
  - výrazný protekcionismus – USA nesplácely evropské úvěry → hromadily měny a zlato ostatních zemí → situace v USA se tak odrážela v ostatních zemích

- 1929:

Akcie dosáhly maxima a poté začaly mírně klesat

Akcionáři je začaly houfně prodávat

Zrychlování propadu akcií

Krach Newyorské burzy (25. října 1929) a dalších amerických burz, krach firem

Velká (světová) hospodářská krize 2

- Krach firem (snížení výroby)

- Nárůst nezaměstnanosti

- Vypuknutí paniky – lidé se snažili vybrat si své úspory

- Krach bank

- Snížení platební schopnosti jednotlivců

- Snížení výroby

- Odraz v ekonomikách zaměřených na export (Československo – pasivní přístup)

Výsledek

- 1933:
- hospodářský program New Deal (opuštění liberalismu a nastolení Keynesiánství),
- vybudování státních zakázek a centrální banky

- konec 30. let 20. stol.
- úplné oživení – zbrojní průmysl

- důsledek:
  - opuštění klasických ekonomicko-liberálních myšlenek, což vedlo k posilování státního vlivu
  - snížení mezinárodní obchodu
  - špatná ekonomická situace střední třídy a velmi špatná u spodní ekonomické vrstvy obyvatelstva
  - radikalizace obyvatelstva (fašisté a komunisté slibovali nastolení pevného řádu – kapitalismus pro ně skončil)
  - 2. světová válka

Auto že je nejhorsí investice,
evidentně jste letos neinvestoval do zlata.

Zdroj: https://img2.kurzy.cz/kreslene-vtipy/ojete_auto_investice_big.jpg

Ekonomická krize 2008 - 2010

Příčiny vzniku:

- Americká hypotéční krize 2007
- Vysoká cena ropy v první polovině 2008 (červenec 147 USD/barel, prosinec 40 USD/barel)
  - příčina: spekulativní obchody (penzijní a hedgingové fondy nakupovaly komodity – snížení rizikového akciového portfolia)
  - důsledek: pokles reálného HDP, růst spotřebitelských cen
- slabý dolar
- vysoká poptávka Číny (před olympiádou)

Závěr:

- dlouhodobý souběh mnoha faktorů:
  - uvolněná měnová politika,
  - nahromadění špatných úvěrů,
  - podcenění rizik,
  - selhání finančních dohledů,
  - politické zájmy

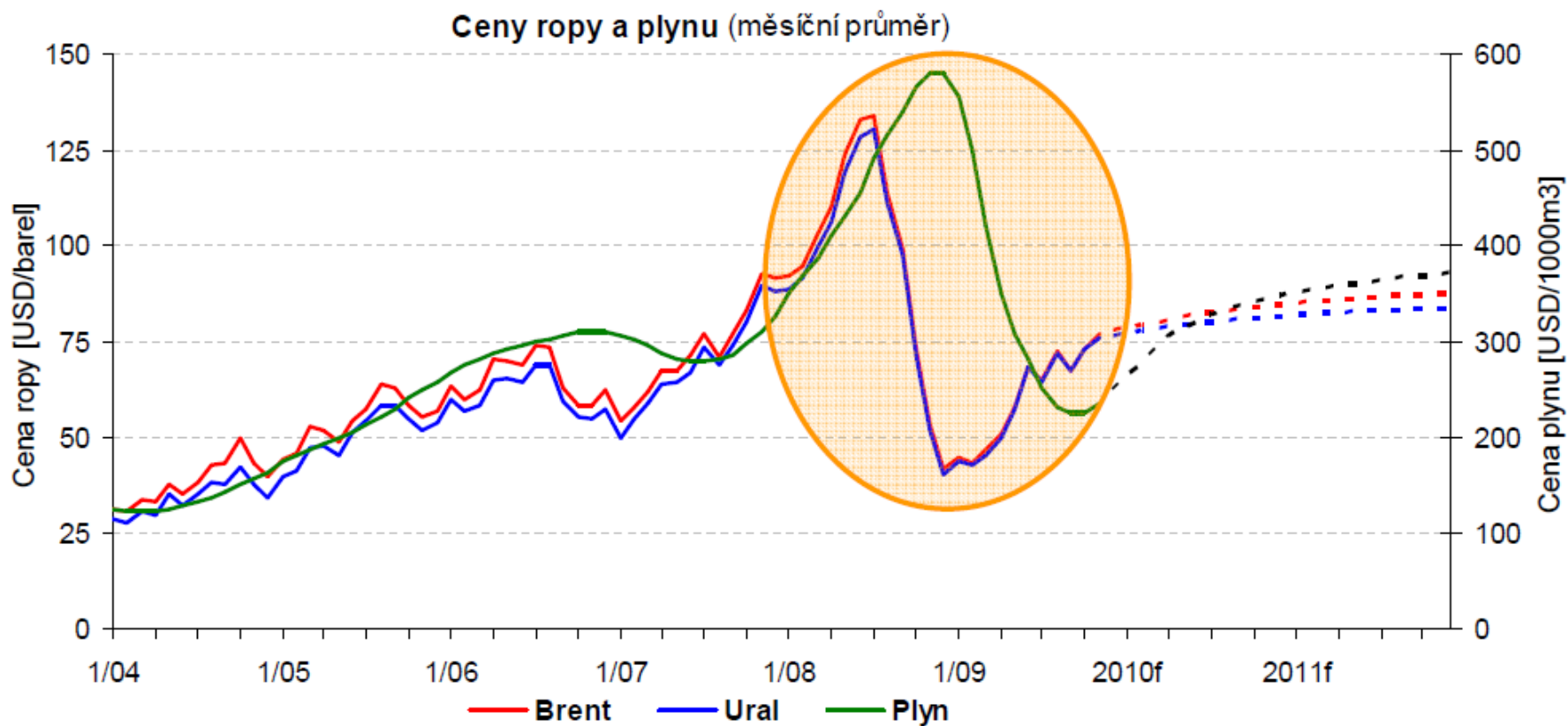

Americká hypotéční krize 2007

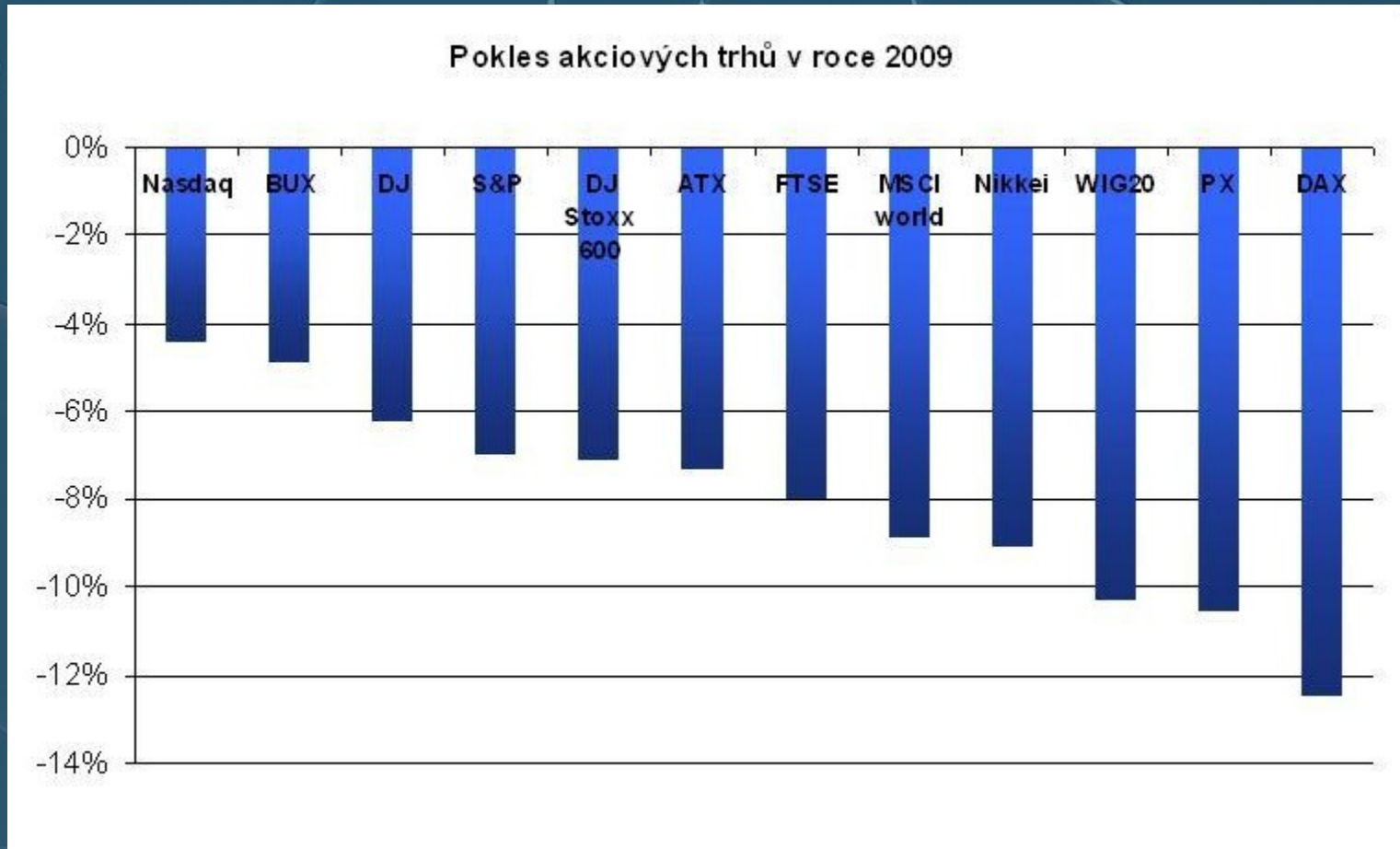
- počátky již v roce 2006
- Příčina:
  - neopatrné poskytování hypoték rizikovým zákazníkům (neschopným dostát svým finančním závazkům).
  - Tito dlužníci vytvořili finanční propast, což vedlo ke kolapsu největších amerických obchodníků s hypotékami a půjčkami
- Důsledek:
  - propady burz v roce 2008 a následná ekonomická krize
  - USA: krach největší americké spořitelny Washington Mutual
  - Velká Británie: znárodnila hypotéční banku Bradford & Bingley
  - Benelux: záchrana finančního ústavu Fortis
  - Německo: záruka za úvěr pro banku Hypo Real Estate
  - Island: převzetí kontroly nad bankou Glitnir
  - Francie a Belgie: záchrana banky Dexia
  - Irsko: neomezená záruka za vklady v bankách a za dluhy finančních ústavů

Vývoj na komoditních trzích

1 Přenos finanční krize do reálné ekonomiky

Vývoj světových akciových trhů

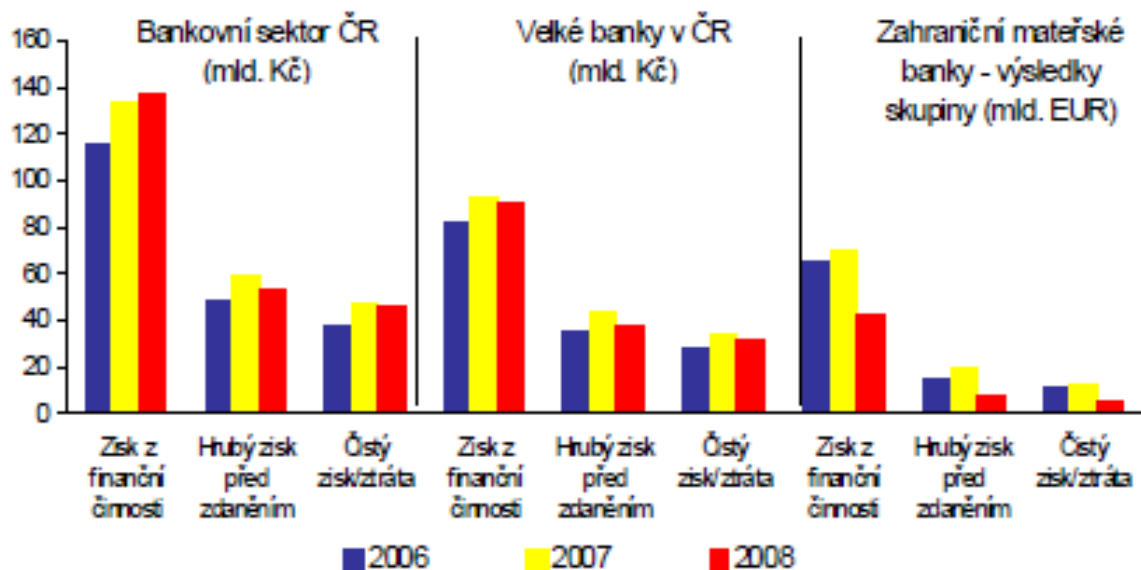

Specifika bankovního sektoru ČR

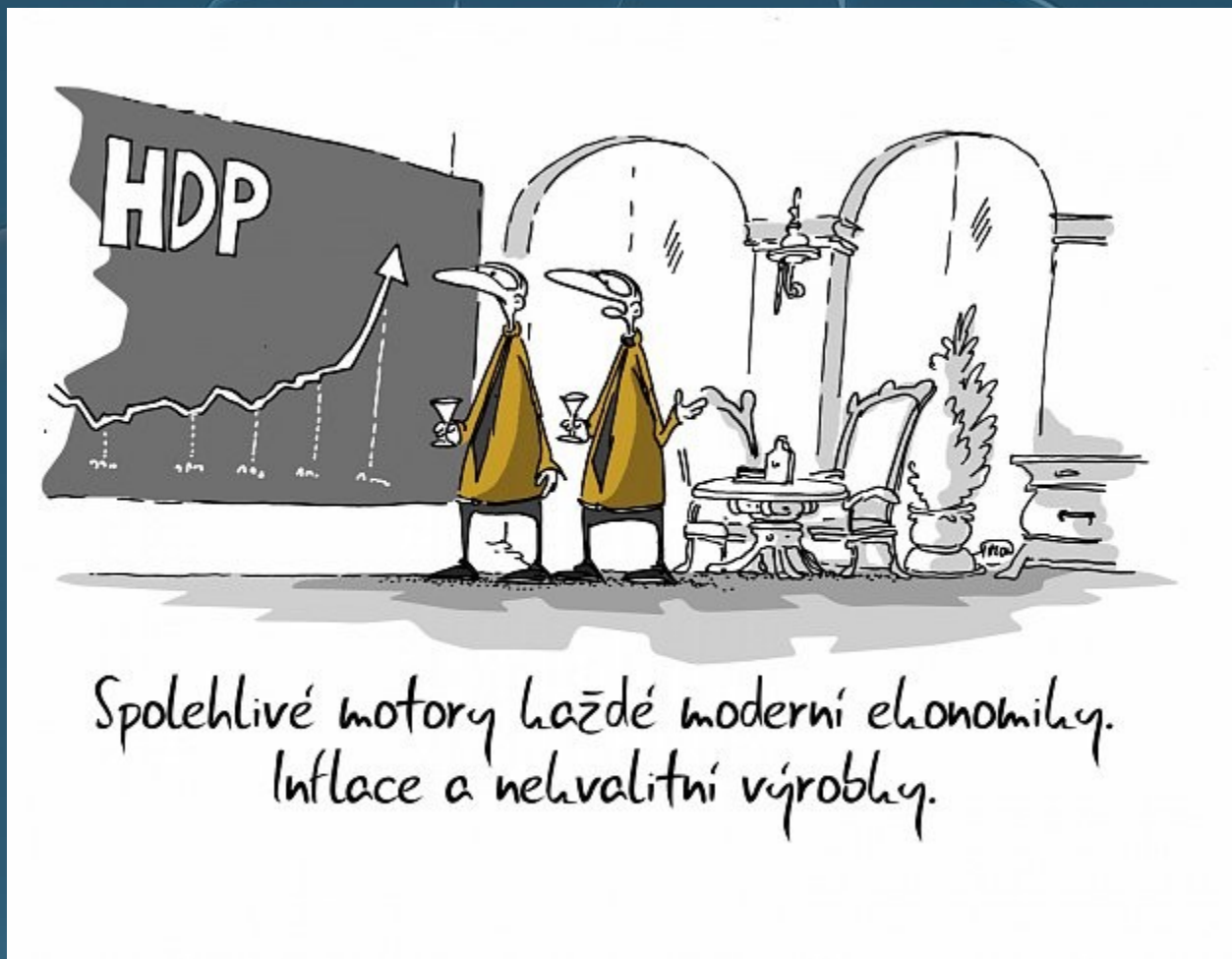
- Přebytek likvidity (ČNB stahuje likviditu)
- Relativní „izolovanost“ (dostatek zdrojů pro poskytování úvěrů z primárních vkladů)
- Tradiční konzervativní model (dostatek příležitostí k růstu)
- Nízký podíl nesplácených úvěrů
- Malý objem úvěrů poskytovaných v cizích měnách
- Zanedbatelný podíl „toxických“ aktiv (méně než 1% aktiv)
- Vysoká ziskovost

Zisk v bankovním sektoru v ČR

Vývoj zisku v bankovním sektoru

Pozn: Hodnoty k 30.11.2008 jsou přepočteny na roční základ. Hodnoty za skupiny zahraničních mateřských bank (Erste Group, KBC Group, Société Générale Group, Unicredit Group) jsou ze 30.9.2008 přepočteny na roční základ.

Nástroje hospodářské politiky

- jsou propojeny s cíli hospodářské politiky
- **Euckenovo pravidlo** - zabezpečení maximální stálosti hospodářské politiky tak, aby opatření státu byla pro ekonomické subjekty co nejvíce předvídatelná a průhledná a vyvolávala v nich důvěru
- **Tinbergenovo pravidlo** - je nutné disponovat tolika nástroji, kolik cílů si daný stát v oblasti hospodářské politiky zvolí, neřeší ale problém přiřazení jednotlivých nástrojů k cílům
- **Mundellův princip** - ke každému cíli přiřazený takový nástroj, který má na něj největší vliv
- **Meadeho princip zodpovědnosti** - požaduje, aby za každý makroekonomický cíl byla zodpovědná jediná státní instituce

Typy hospodářské politiky

- Expanzivní hospodářská politika
  - Oživit ekonomický růst
- Restriktivní hospodářská politika
  - Stabilizace ekonomiky
    - snížit inflaci
    - odvrátit přehřátí ekonomiky
    - zastavit zadlužování státu

Doporučená literatura

- BLAŽEK, J., KERLINOVÁ, A. TOMÁŠKOVÁ, E. *Ekonomika veřejné správy*, 2016.
- HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011.
- JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. Praha : Grada Publishing, a. s. 2010.

Děkuji za pozornost!

Myslím, že duchu Vánoc by pomohla zase nějaká malinká ekonomická krize.